

Поштарина плаћена у готову

ИЗЛАЗИ ЧЕТВРТОМ

Привредно - културне
матике
за Сјев. Далмацију

ГЛАС

Привредно-културне
матике
за Сјев. Далмацију

Годишња претплата: за чланове Матике 24 дина,
за нечланове дина 36.
Писма и новац слати на адресу:
Шибеник, поштанска преграда бр. 30.

Шибеник, 15. Октобра 1934
БРОЈ 204. — ГОДИНА VI

Власник «Привредно-културне» Матике за Сјев. Далмацију:
Уредник PAVLE ZELIĆ
Телефон бр. 84. — Град. џек. рачуна № 242.

Над одром Краља Хероја и Мученика

О каква несрећа и како изне-
нада!

Баш у дане кад смо сви ве-
ровали да ће земљу нашу
огрејати сунце највеће опште
радости, испунивши срца наша
новим поносом, језиви бол је у
једном магновењу, као хладна
змија, обавио и стегао свако
југословенско и пријатељско
срце, у црно завио све нас и
све прав пријатеље наше.

Знамо, али не можемо да ве-
рујемо. Како да верујемо да
стварност може да буде тако
ђудљива и тако страшна!

Име наше, шта си дочекало!
Судбо наша, како си сурова!

Зар мртвога дочекујете свога
Ослободитеља и Првог Чуvara,
свима примамљиве и гостољуб-
биве обале нашег Јадрана!? Зар
се тако завршише наше жудње,
да нам „Дубровник“ што пре
врати нашег Великог Вођу,
овенчана новом славом и окреп-
љена новим успесима!?

Воде наше, шумите и струји-
те тугом највећом; имате за
ким, имате за чим, имате са ким!

*Неумрли Краљу и Родишељу
наше Југословенске Отаџбине!*
Облети духом Твојим југосло-
венску краљевину Твоју, као
што си је у животу облетао
својим родитељским оком. По-
гледај како су уплакани и неуте-
шени синови и кћери твоје!

*Краљу Мучениче и Велики
Трудбениче!* — Ко би могао
набројити све Твоје знане и још
незнане напоре и жртве, да што
више и боље послужиш добру,
напретку, највећој части и
образитости народа и Домовине
Твоје!!

Краљу јуначе! — Ко Те

је од покојних и живих витеза
под заставом Отаџбине прести-
гао или превазишао на пољу
части и дужности? Око тебе су
сада сви који са Тобом на стра-
шним местима стојаше и падо-
ше, а за Тобом, ево, плачу сви
који Ти верни бише и осташе
да продуже велико и свето де-
ло Твоје: да дограде и сачува-
ју скупо стечену и Твојом, ето,
крвљу плаћену слободу и вели-
чину нашу.

Краљу Мирошворче! — Док
су многи, чезнући за миром,
чували своје главе од сатанских
сила које проти мира ратују, Ти
си, достојан витешких традиција
и Твога очинског дома и Твога
народа, своју драгоцену окруње-
ну главу на жртвеник Мира
свесно положио!

Нека ти је вечна слава и хва-
ла, и мир херојском и мученич-
ком пепелу Твојем!

Твој Велики Дух биће нам

један сведок више да није лако
борбу доборити и снагу сало-
мити једном Народу као Твој
што је, који је на својим најве-
ћим несрећама сазидо највећу
славу и величину своју.

*Помен - сједница Уравног
одбора П. К. матике и сажални
телеграм*

Поводом тешке жалости ко-
је наш народ задесила мученич-
ком смрћу Његова Величанства
нашег Витешког Краља Алек-
сандра! Ујединитеља, Пр. култ.
матика је 10. о. мј. одржала По-
мен - сједницу свог управног од-
бора, на којој је председник г.
Коваћевић одржао дирљиво по-
мен - слово и прихваћен овај
сажални телеграм:

*Дворској Канцеларији
Београд*

Привредно-културна матика
за Сјеверну Далмацију, дубоко
потресена губитком свог непре-
жаљеног, веома љубљеног и ју-
начког Краља, који је у часу
своје велике мисије за јакост
Југославије и учвршћење мира
ненадно допринио тако голему
и драгоцену жртву, изражава
свој најдубљи бол и непоколе-
биву вјерност Његовој бесмрт-
ној успомени и свијетлом Дому
Карађорђевића.

Претседник: Петар Ковачевић

Пошто је још прихваћен
закључак да Матика пошаље,
са нарочитим изасланством, свој
вијенац на одар Великог Краља,
при доласку његових смртних
останака у Сплит, сједница је
била завршена.

Проглас Краљевске владе народу

Примивши вијест о нашој народној несрећи која се десила у Марсељу, Краљевска влада се састала на сједницу која је цијелу ноћ трајала. Са сједнице издан је народу овај проглас :

Наш Велики Краљ Александар I пао је као жртва мучког атентата 9 октобра у 4 сата послје подне у Марсељу.

Својом крвљу краљ мученик запечатно је дјело мира, ради којег је и кренуо на пут у савезничку Француску.

На пријестоље Краљевине Југославије, а према члану 36 Устава, ступио је Његов прворођени син Њ. Вел. Краљ Петар II.

Краљевска влада војска и морнарица, положили су заклетву вјерности Њ. Вел. Краљу Петру II.

Влада Краљевине Југославије, вршећи привремено Краљевску власт на основу члана 45 Устава саввала је Народно претставништво на заједничко засједање за 11 октобра ради полагања заклетве у смислу члана 59 и 42 Устава.

Последњим својим ријечима, које је једино стигао да изговори уморући блаженопокојени Краљ у свом неизмјерном родољубљу, оставио је народу аманет: „Чувајте Југославију.“

Краљевска влада позива целокупни Југославенски народ да овај свети аманет испуни вјерно и достојанствено.

9 октобра 1934 - Београд

Краљева опорука

Те исте тужне вечери састала се у Краљевском Двору на Дедињу, комисија која је отворила тестаменат блаженопокојеног Краља и саставила овај званични акт :

Рађено у краљевском Двору на Дедињу 9 октобра 1934 г. у 20 сати.

На позив Његовог Краљевског Височанства Кнеза Павла дошли су у двор: председник министарског савјета госп. Никола Т. Узумовић, управник града Београда Манојло Л. Лазаревић и командант Краљеве гарде армјски генерал г. Петар Р. Живковић, а присутан је и први ађутант Њ. Вел. Краља дивизијски генерал Милан И. Јечменић.

Његово Краљевско Височанство Кнез Павле саопштио је присутнима, да је од стране министра иностраних послова г. Б. Јевтића и маршала Двора генерала А. Димитријевића из Марсеља примио телеграфски извјештај о извршеном атентату на Његово Величанство Краља Александра I и да је Краљ погинуо.

Иза овог саопштења Његово Краљевско Височанство Кнез Павле предао је председнику министарског савјета г. Узумовићу — у присутности напред именованих — једну куверту са натписом :

Ово је својеручни акт, који сам написао на основу члана 42 Устава Краљевине Југославије од 3 септембра 1931 г. — Александар.

Господину министру претседнику А. Ова је куверта затворена и запечатена са два печата од црвеног во-

ска, на којима је утиснут грб Краљевског Дома. Претседник министарског савјета г. Н. Узумовић у присутности Његовог Краљевског Височанства Кнеза Павла и напред именованих присутних отворио је споменуто куверту и у њој нашао на једном плавом табаку концепт хартије један акт, који је писан својеручно од стране Њ. В. Краља Александра, а који гласи :

„Рађено 5 јануара 1934 године на Бледу.

По слободној вољи и свом најбољем интересима моје миле отаџбине, Краљевине Југославије, Мог драгог Народа, као и Мог Краљевског Дома, ја на основу члана 42 Устава Краљевине Југославије одређујем, да за случај да Насљедник Пријестоља из узрока наведених у чл. 41 Устава не може да врши Краљевску власт, намјесничку власт врше :

Прво : Његово Краљевско Височанство Павле Карађорђевић, друго : г др. Раденко Станковић, сенатор и министар просвјете, треће др. Ив. Н. Перовић, бан Савске бановине.

Као замјеника за кнеза Павла одређујем армјског генерала г. Војислава Томића, команданта Београда, као замјеника за г. Раденка Станковића одређујем г. Јову Бањанина, сенатора, као замјеника г. дра Перовића одређујем др. Зеца, сенатора. Овај акт написао сам и потписао својеручно у два оригинална примјерка, од којих ће један чувати Њ. В. Краљица, а други Претседник Министарског Савјета.

Ова два примјерка овог акта ковертирана су и запечатена мојим печатом. - Александар Карађорђевић краљ Југославије,

Овом протоколу прилаже се напред цитирани акт од 5 јануара 1934 г. са Бледа.

Павле с. р. Претседник министарског савјета Никола Т. Узумовић с. р. - Управник града Београда Ман Лазаревић с. р. Командант Краљеве гарде арм. генерал Петар Живковић с. р. - Први ађутант Њ. В. Краља див. генерал Милан Јечменић с. р. - Из кабинета предсј. мин. савјета Број 220 од 9 октобра 1934 г.

Државна жалост за благоупок Краљем Александром I.

Државна жалост за благоупок-јеним Краљем Александром I. траје 6 мјесеци од 9 октобра 1934 год. до 9 априла 1935 год., од којих је шест нећеља дубоке жалости рачунајући од дана смрти то јест од 9 октобра 1934 до 21 новембра 1934 године. За вријеме дубоке жалости не могу бити у земљи никаква јавна весеља нити играње. По сахрани и три дана послје — најдубља жалост — не могу бити апсолутно никакве продукције ни забаве.

На свим државним и самоуправним надлештвима за све вријеме дубоке жалости биће стално извјешене црне заставе.

Програм сахране Витешкога Краља

Државни одбор за сахрану, завршио је програм сахране Витешког Краља Александра I Ујединитеља.

Проглас гласи :

„Краљевски ратни брод „Дубров-

ник“ са смртним остацима Витешког Краља стиже

У недјељу 14 октобра у 6.30 с у Сплитску луку

У сусрет броду излази ратна морнарица. Сви бродови, који се налазе у луци одају почаст спуштањем заставе. Паљбом из топова објављује се стижање брода у наше воде и паљба се врши у току пет минута док се смртни остаци Витешког Краља налазе у Сплиту. У исто вријеме паљба у престоници и сједиштима банских управа.

У Сплиту.

свечани дочек смртних остатака Витешкога Краља у коме судјелују : кр. влада, претседник Сената и потпредседник Народне Скупштине, званичне личности, војска и морнарица, претставници свију вјероисповјести, корпорација и удружења школе и грађанство. Кратак помен. Дефиле народа поред смртних остатака Витешког Краља.

Полазак специјалног дворског воза са смртним останцима Витешког Краља за Београд у 10 сати. Воз прате кр. влада, председник Сената и потпредседник Народне скупштине и остала за то одређена лица.

Долазак у Загреб

14 октобра у 21.40 сати. Воз сачекују званична лица, војска, претставници свију вјероисповјести, претставници корпорација и удружења, школа и грађанство. Дефиле народа поред смртних остатака Витешког Краља.

Одлазак воза за Београд 15 октобра у 5 сати. Долазак воза са смртним останцима Витешког Краља у Београд 15 октобра у 13.40.

Специјални дворски воз пролазиће кроз станице врло успореном вожњом и не задржавајући се осим на нарочито предвиђеним мјестима.

Дочеку на станици у Београду присуствују Краљевско намјесништво Кр. влада, Народно Претставништво, претставници свих вјероисповјести, војска и морнарица, званичне личности, корпорације и удружења, школе и грађанство.

Смртни остаци Витешког Краља преносе се у пратњи војске од железничке станице до старог Двора. Шпалир војске, школа и грађанства. Кратак помен у старом Двору.

Смртни остаци Витешког Краља биће изложени у старом Двору 16 и 17 октобра. Приступ народу биће слободан од 6 до 22 сата оба дана, У току дана 16 и 18 октобра долазак делегација из Краљевине, као и страних мисија.

Полагање вијенаца вршиће се 16 и 17 и то у времену од 8 до 12 и од 14 до 20 сати у згради Старог Двора.

На 17 октобра

око поноћи пренос смртних остатака Витешког Краља у Саборну цркву. 18 октобра опијело у Саборној цркви од 7.30 до 8.15. Спровод тада креће од Саборне цркве до Булевар Ослобођења, а одатле пренос смртних остатака на Оплепац.

Долазак у Оплепац

око 14 сати. Парастос у задужбини Краљеве цркве св. Ђорђа и полагање смртних остатака у крипти уз одавање војничких почести у 14.30.

За вријеме полагања смртних остатака у крипти звониће зво-

на на свим црквама у цијелој земљи, а у пријестолници и у сједиштима банских управа још ће се извршити и почасна паљба.

Распоред спровода и појединости овога програма објавиће се накнадно.

Кад и како је извршен страшни злочин „Чувајте ми Југославију“

Послје посјете бугарској престолници гдје је на величанствен начин био дочекан од братског бугарског народа, наш Витешки Краљ Ујединитељ, кренуо је у Француску, да тамо запечат своје велико дјело међународног мира. На француско земљиште стигао је 9 овог мј. послје подне, али — јо! — иза самих 10 минута, јавни влоци се догодило. Док је аутомобил блаженопочившег Краља пролазио марсељским улицама кроз шпалир огромне масе народа, одједном је, муњевитом брзином, на ногоступ аутомобила скочио зликовац и кроз прозор кола сасуо паклена зрна, од којих је смртно рањен пао наш Краљ, наша народна узданица и понос, а с њиме и Л. Барту француски министар спољних послова, док је тешко рањен пао француски генерал Жорже.

Послје неуног сата времена Краљ мученик је испустио свој велики дух.

„Чувајте ми Југославију“ — биле су Његове последње ријечи.

Ко је убијца

Личност, убијце који је на мјесту злочина био смирљен од разјарене свјетине, а по неким вијестима пре тога убијен метком својих злочиначких другова, да не одао истину, — та личност још није утврђена. Прве вијести су биле да се ради о неком Петру Келемену, загребачком трговцу на име кога је гласно пасош убијце. Док последње вијести гласе, да је пасош кривотворен и да се ради о неком зликовац из познате разбојничке банде бугарских „Македонствујушких“, који је на мађарском територију био у служби Переч-Павелићеве злочиначке акције, и тамо вјежбао у руковању оружјем емигрантске „усташе“.

Повратак мртвог Краља у Домовину

Далматински селак — далматински селак у грчевитом плачу краља се одру „Великог оца сиротиње“

По унапред утврђеном програму смртни остаци Краља Ујединитеља стигли су ратним бродом „Дубровник“ у сплитску луку 14 о. мј. у 6 сати јутра. Тужна свечаност коју је град Сплит приредио овом приликом не може да се изрази са мало редака. Неограничена љубав коју је наш народ југословенски гојио за свога Витешкога Краља дала је о себи доказа у безброј прилика, али се мора признати да је овај последњи испраћај што га је свом мртвом Краљу приредила Далмација, превазишао сва очекивања. Од Сплита, кроз који је, испред мученичког одра, профилула поворка од преко 50 000 народа из равних крајева Далмације, па до Загреба дуж цијеле железничке линије испраћај народа је био неизрециво тужан и неописиво величанствен. Нарочито наш прости, селачки свијет, који није био у могућности да сталном везом преко новина проживи прве тешке утиске о појединостима несреће, сусрео се непосредно са језивом стварношћу, својим очима видео мртвачка кола и самртнички одар, па је његова дубока скривена родољубна и патничка душа, која се стихијски јавља у тешким историским часовима, одједном проговорила и провалила у такав грчевит плач и гласно нарицање, да се то устину описати не да.

То је била слика посмртног испраћаја која је почела на станици града Сплита и његова предграђа па Каштела и суморне трогриске Загоре до Перковића гдје је чекао Шибеник и онда даље до Загреба докле смо могли да пратимо ову тужну величанственост, да су одиста ти неслућени призори једна велика утјећа нашем ојађеном југославенском срцу и један доказ више, да није лако саломити народ који навеће своје поразе претвара у своје најсјајније побједи.

Витешки Краљу Ујединитељу, нека ти је још једном и до вијека на свему вјечна слава и хвала.

Претставник власника „Privredno-kulturne matice“ за Sjev. Dalmaciju: Pavle Zelić
Stampa: Nova Stampa d. o. o. — Šibenik
Претставник Бироа: С. Ј. Ј.